

Motion till riksdagen

1989/90:A 110

av Bengt Hurtig (vpk)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik för 90-talet

Regionalpolitik för Norrbotten

Trots högkonjunktur under 80-talet och de tidigare regionalpolitiska satsningarna i Norrbottens län kvarstår utvecklingsproblemen. Särskilt gäller detta inlandet. Alla kommuner utom Luleå, Piteå, Boden och Haparanda har under 80-talet fått se sin befolkning minska. Totalt har länet förlorat cirka 4 000 invånare under 80-talet. Tillväxten i vissa kustkommuner innebär då att kommunerna i inlandet är de stora förlorarna. Arbetslösheten i länet är forfarande, trots att den sjunkit, ungefär tre gånger större än i riket i genomsnitt. I Pajala är den sex sju gånger större än rikets. Trots skatteutjämningsbidrag och regionalpolitiska satsningar har också inlandskommuner fått vidkännas åtstramning av offentlig service. Postkontor, bussturer och järnvägstrafik dras in. Inlandsbanan hotas av nedläggning. Vägstandarden är på många håll låg.

Norrbotten har också sina särdrag när det gäller näringslivets struktur. De stora statliga företagen LKAB, SSAB, ASSI, Vattenfall och Domänverket har en mycket betydelsefull roll i länet. Om dessa företag maximalt hade nyttjats för att driva vidareförädling av råvaror och halvfabrikat längre skulle utvecklingen i länet kunnat se annorlunda ut.

Det är positivt att de aktieplacerande pensionsfonderna och löntagarfonderna tycks kunna engagera sig i statligt företagande. Riksdagen bör som sin mening till regeringen uttala att de statliga företagen på ett mer effektivt sätt skall medverka i att stärka utvecklingen i svagare regioner som Norrbottens län. En sådan medverkan skall givetvis ske på affärsmässiga grunder och i första hand med kapital och vinstmedel, som finns i företagen och med stöd av en aktiv regionalpolitik.

Öppnandet av en ny huvudnivå i Kirunagruvan är viktigt för LKAB:s utveckling. Investeringar vid SSAB i Luleå är nödvändiga.

Stödområdesindelning

I Norrbottens län har t.ex. Kalix och Haparanda kommun förts till stödområde 1 medan Älvsby kommun och Edefors och Gunnarsbyn i Bodens kommun samt Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun förts till stödområde 2 utan närmare motivering. Dessa tre senare områden bör föras

till stödområde 1 och den resterande delen av Norrbottens län till stödområde 2 med hänvisning till vad som ovan sagts om utvecklingsproblemen i länet.

Mot. 1989/90
A110

Infrastruktur – vägar, järnvägar, kollektivtrafik m.m.

Genom den ökade trafiken av tunga transporter på vägar i länet och eftersläpande underhåll är många vägar, som även används för kollektivtrafik, av alltför svag standard. Dit hör t.ex. väg 400 från Haparanda och norrut. Vägverket har långt ifrån fått de medel det begärt för underhåll av vägar och länstrafikanläggningar. I motion 1989/90:T546 angående satsningar på järnvägstrafik i övre Norrland har pekats på en lång rad av nödvändiga satsningar för att förstärka den spårbundna trafiken i länet. Dit hör satsningar för att hålla igång inlandsbanan, elektrifiering av sträckorna Älvsbyn–Piteå och Haparanda–Boden, s.k. triangelspår i Älvsbyn och förstärkningar av stambanan. Persontrafiken på sträckorna Arvidsjaur–Jörn och Haparanda–Boden bör få fortsätta. Även kollektivtrafiken i övrigt i länet behöver förstärkas med statliga medel.

En utredning om möjligheterna att utveckla pendelpersontrafik inom den s.k. fyrkanten Luleå–Boden–Älvsbyn–Piteå bör göras. En sådan persontrafik förutsätter att järnväg byggs mellan Luleå och Piteå, som en del i en påbörjad ostkustbana.

För särskilda infrastruktursatsningar på trafikanläggningar och vägar, förstärkning av järnvägsnätet och stöd till kollektivtrafik i Norrbottens län behöver anvisas 100 milj. kr. utöver vad regeringen föreslår. Medlen kan fördelas av länsstyrelsen i samråd med kommuner och myndigheter. Dessa medel bör ej användas till väg 88-projektet.

Infrastruktur – offentliga anläggningar och byggnader

För att ett samhälles infrastruktur i vid mening skall fungera fordras att många olika myndigheter kan fylla sin funktion. En sådan myndighet är givetvis polis- och rättsväsende. Under perioden 1990–1992 bör byggande av nytt polishus i Gällivare och ny fängelsebyggnad i Haparanda komma till stånd.

En anläggning som är en riksangelägenhet är flygplatsen i Gällivare. Denna flygplats bör övertas av staten.

Projekt östra Norrbotten

Sedan 1986 bedrivs i östra Norrbotten ett framgångsrikt försöksprojekt med särskilda utvecklingsinsatser. Många jobb har genom projektet räddats kvar i regionen. Försöksperioden bör förlängas ytterligare ett budgetår.

Försök med sex timmars arbetsdag

Det finns anledning till oro för hur äldreomsorgen i glesbygden på sikt skall klaras om utflyttningen fortsätter. Likaså kan det vara svårt att få till stånd kommunal barnomsorg i glesbygden därför att antalet barn är för lågt. Ge-

nomförande av principen med sex timmars arbete med full lön skulle kunna underlätta lösningen av dessa problem. Samtidigt skulle kvinnor kunna stimuleras att bo kvar i glesbygden. Genom införande av sex timmars arbetsdag finns anledning att tro att sjukfrånvaron minskar, arbetsskadorna blir färre och personalomsättningen kan hållas på en lägre nivå. Ett försök med sex timmars arbetsdag bör genomföras i Norrbottens län i enlighet med de förslag som väcks i vpk:s partimotion om regionalpolitiken.

Mot. 1989/90
A110

Intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser

I glesbygdstödet har ingått ett speciellt stöd till äldre lokalt bunden arbetskraft, s.k. IKS-stöd. IKS-verksamheten bör tillsvidare bibehållas i kommunerna Pajala, Övertorneå, Överkalix, Jokkmokk, Arvidsjaur och Arjeplog. Det måste bedömas som mycket svårt att få arbete för denna grupp av människor inom den öppna arbetsmarknaden. Regeringens förslag till slopande av IKS-verksamheten i dessa kommuner avstyrks.

Etablering av statlig verksamhet

I många sammanhang har understrukits vikten av att ytterligare statlig verksamhet omlokaliseras till stödregionerna. Mycket återstår att göra inom detta område. Det vore naturligt att rennäringsadministration funnes i Norrbotten. Likaså bör verksamheter från naturvårdverk, post- och televerket och transportrådet kunna utlokaliseras. Lättast är att etablera ny statlig verksamhet i de utsatta områdena. Den nya och viktiga rehabiliteringsverksamheten av arbetsskadade och individer med olika handikapp borde med vissa fördelar kunna lokaliseras till svagare orter. Tornedalsområdet och kommunerna Arvidsjaur och Arjeplog borde här kunna komma ifråga.

Bioenergi i Norrbotten

Satsningarna på bioenergi i landet går trögt och detta gäller givetvis även Norrbotten. Även om tillväxthastigheten i detta län är lägre finns i anslutning till skogsindustrierna vissa särskilda förutsättningar att använda biomassa i form av bark, spån och annat avfall. Ett speciellt viktigt område inom biomassatekniken är förgasning där ytterligare miljöfördelar kan nås utöver den fördelen att förbränning av biomassa inte ger nettotillskott av koldioxid. I samarbete med länsstyrelsen och högskolan har satsats på ett energitekniskt centrum i Piteå, som kan medverka till att göra Norrbotten till ett försökslän med biomassa för energiförsörjning. Även länets jordbruk kan ha fördelar av en sådan försöksverksamhet. Staten bör med regionalpolitiska medel kunna samverka med Vattenfall för nämnd försöksverksamhet.

Decentralisering av utbildning

Det är av vikt att även mindre kommuner ges ekonomiska möjligheter att bygga upp fungerande gymnasieskolor med den nya linjestrukturen. Samnyttjande av tekniska resurser med AMU, komvux, teknikcentra m.m. bör här ge vissa möjligheter att hålla hög teknisk standard även i svagare kom-

muner. Vad gäller högskoleutbildning bör alla kommuner erbjudas möjligheter till att anordna lokala studiecentra där distansundervisning och andra högskolekurser och föreläsningar kan ges. I ett vidsträckt län som Norrbotten är det nödvändigt att samlingsorter för högskoleutbildning inte blir för utspridda.

I vpk:s partimotion anvisas medel för utökat utbud av distanskurser.

Malmprospektering m.m.

Norrbotten har de största möjligheterna till nyfynd av malm i landet. På en del metaller kan man förvänta sig att priserna stiger samtidigt som kända reserver minskar. Kostnaderna för prospektering kan förväntas öka internationellt. I länet kanfinnas ej upptäckta malmer som för koppar, guld, zink, bly och silver. I motion 1989/90:N278 om ökning av mineralprospektering m.m. har vi föreslagit ytterligare 10 milj.kr. för malmprospektering i stödområdet där särskilt Pajala–Kiruna-området och Arjeplog–Arvidsjaur-området nämnts. Regeringen har av riksdagen fått uppdraget att utveckla biotekniken i gruvnäringen. Detta uppdrag bör snarast fullföljas och redovisas till riksdagen.

Träindustrin

Enligt den utredning om vidareförädling vid sågverken som gjordes i slutet av 70-talet fanns en mycket stor utvecklingpotential av svensk träindustri om vidareförädlingen av den sågade träråvaran drevs längre. Om industriverkets studie lagts till grund för utveckling av sågverk och träindustri skulle i dag tusentals människor ha kunnat vara sysselsatta i glesbygden. En betydande del av den sågbara råvaran och sågarna finns i skogsbygden och därför har träindustrin stor regionalpolitisk betydelse. SIND har att genomföra ett utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i de fyra nordligaste länen. Det är viktigt och bör få allt stöd. Riksdagen bör understryka vikten av att detta program drivs med kraft. Domänverket bör fortsätta sin politik att köpa upp sågar och driva vidareförädlingen av sågade trävaror längre i de utsatta delarna av landet. Domänverket har också ett stort ansvar för att befintliga sågar försörjs med virke.

För särskilt strategiska insatser för vidareförädling av sågad träråvara i Norrbotten bör anvisas 40 milj.kr.

Kulturen i regionalpolitiken

Som propositionen konstaterar har kulturinsatserna stor betydelse för regionernas utveckling. Kulturfrågorna hör till den infrastruktur i vid mening som påverkar val av bostadsort och samhällsklimat. Den planerade sceniska utbildningen vid Norrbottensteatern i Luleå bör få de resurser som behövs för att komma igång. Vidare bör utfästelser göras att staten kommer att finansiera två professurer vid Musikhögskolan i Piteå om den lokala finansieringen upphör. Av regionalpolitiska medel bör anvisas 0,5 milj.kr. för budgetåret 1990/1991 som en stimulans för den sceniska utbildningen.

Hemställan

Mot. 1989/90
A110

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om de statliga företagens roll i Norrbotten,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om stödområdesindelningen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om infrastruktur och trafikpolitiska satsningar i Norrbotten,
4. att riksdagen anvisar medel för infrastruktur- och trafikpolitiska satsningar i Norrbottens län i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om infrastruktur, offentliga byggnader och anläggningar i Norrbotten,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om projekt i östra Norrbotten,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om IKS-verksamheten,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om etablering av statlig verksamhet i Norrbotten,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om försök med bioenergiteknik i Norrbotten,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om malmprospektering m.m.,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om träindustrin i Norrbotten,
12. att riksdagen anvisar medel till åtgärder för att öka vidareförädlingen av sågade trävaror i Norrbotten i enlighet med vad som anförts i motionen,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännedom vad som anförts i motionen om kulturens roll i regionalpolitiken,
14. att riksdagen anvisar medel för stimulans av scenisk utbildning i Norrbottens län i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 26 mars 1990

Bengt Hurtig (vpk)

